

Baron Ruzettelaan 435
8310 BRUGGE
050 37 26 75
www.vicariaatonderwijsbisdombrugge.be

NIEUWSBRIEF identiteit – godsdienst – pastoraal

OKTOBER 2019

Damiaan: onze grootste Belg aller tijden - 10 jaar heilig.

Damiaan leefde dan wel twee eeuwen geleden, zijn boodschap van verbondenheid, respect, dialoog, solidariteit en engagement blijft tot op vandaag brandend actueel, ook voor de katholieke dialoogschool. Via een [divers aanbod](#), kunnen kinderen, jongeren en onderwijsverstrekkers kennismaken met het levensverhaal en de actuele boodschap van pater Damiaan. Zo ontdekken leerlingen en leraren hoe er ook in hen een Damiaan schuilgaat.

Paus Franciscus riep de wereldkerk op om een 'buitengewone missiemaand' te organiseren in oktober 2019. Hij wil zo meer bewustwording wekken voor de missionaire zending van onze Kerk én van ons allemaal. Die zending bestaat erin om getuigende leerlingen van Jezus worden. Ze schemert daarom door in alles wat we zeggen, doen, geloven. Missie is geen taak op zich, het is het hart van onze Kerk.

- Damiaan en de katholieke dialoogschool
Rik Depré, pastor Katholiek Onderwijs Vlaanderen
- Gebed van de week, oktober 2019
speciale editie 4 weken lang rond de figuur van Damiaan
- Linken naar info missiemaand 2019
en materialen rond de figuur van Damiaan
- Quiz pater Damiaan basisonderwijs
- Onze grootste Belg prachtig in beeld(verhaal)
- Logo buitengewone missiemaand 2019 -gedoopte en gezonden-
- Damiaan gebedsviering - 'Ik zal jullie herders geven naar mijn hart'
- Damiaanbezinningen - Ruben Boon, projectleider Damiaan vandaag
- PowerPoint SG Moorsledegem: missiemaand-Damiaan

Website: www.damiaanvandaag.be

Blog: www.damiaanvandaag.wordpress.com

Facebook: www.facebook.com/pages/Damiaan-Vandaag/189765304567735

Engagementsverklaring van het katholiek onderwijs.

Sinds 28 augustus 2018 is er een zeer beknopte en handige [mini-leidraad](#) beschikbaar. Meer uitgebreide info over de engagementsverklaring [tref je hier](#). Nieuw is ook het document: ['engagementsverklaring en internataatsreglement'](#).

Gebedenklapper - God, heb Je even? Ik wil Je iets vertellen!

Na het succes van de eerste editie van de zogenaamde 'gebedenklapper' kwam er op vraag van heel wat leraren een tweede editie. De uitgave wil kansen aanreiken om zowel in het **kleuteronderwijs als in het lager onderwijs** met jonge kinderen te bidden, vanuit de visie van de katholieke dialoogschool.

Daarmee ondersteunen we de ontwikkeling van het innerlijk kompas bij jonge kinderen. Ze krijgen de kans om niet alleen de dialoog met de anderen, maar ook met de 'Andere' te voeren en zo te ontdekken wie ze zijn.

De gebedenklapper kost 35 euro en kun je [via onze webwinkel bestellen](#).

Na het succes van de eerste editie van de zogenaamde 'gebedenklapper' komt er op vraag van heel wat leraren eindelijk een tweede editie. Deze uitgave wil kansen aanreiken om te bidden met jonge kinderen, zowel in het kleuteronderwijs als in het lager onderwijs, vanuit de visie van de katholieke dialoogschool. Daarmee ondersteunen we de ontwikkeling van het innerlijk kompas bij jonge kinderen. Ze krijgen de kans om niet alleen de dialoog met de anderen, maar ook met de 'Andere' te voeren en zo te ontdekken wie ze zijn. Hierbij leren we de kinderen kritisch-creatief omgaan met wat eigen en wat anders is, met wat verbindt en wat onderscheidt, en willen we bijdragen aan een open, zinvolle, verdraagzame en duurzame samenleving, waar een plaats is voor iedereen – een wereld waar ook God van droomt.

De gebedsopvoeding ondersteunt de persoonlijke levensbeschouwelijke en godsdienstige groei van jonge kinderen (zie ook Werk- plan Godsdienst, rituelen en symbolen, p. 109-119). Zo leren we de kinderen respectvol omgaan met levensbeschouwelijke diversiteit binnen het Levensbeschouwelijke Religieuze Godsdienstige aanbod zoals dat een plaats krijgt binnen de diverse impulsen in een componentenschema: 'wennen' aan verscheidenheid i.v.m. ervaringen en geloofstaal, 'verbondenheid beleven' in gebed en rituelen. De gebeden bieden ook heel wat kansen om levensbeschouwelijke vorming in ander domeinen zoals muzische vorming, bewegingsopvoeding, ... binnen te brengen en te beleven.

De gebeden kunnen gebruikt worden voor bijzondere gelegenheden die aansluiten bij diepere levenservaringen van de jonge kinderen, zoals een verjaardag, de geboorte van een baby en het overlijden van een familielid. Daarnaast kun je hier gebeden vinden die een onderdeel vormen bij een ochtend- of avondritueel, die bij het vertellen van een Bijbelverhaal passen en die over alledaagse klassituaties gaan, zoals samen eten en spelen. Bovendien is er ruimte voor eigen inbreng en persoonlijke betrokkenheid: in de lege hoesjes kan een foto en een gebed naar keuze gestopt worden en in het spiegelkje kan elk kind een afbeelding van zichzelf ontdekken. De unieke wisselwerking tussen beeld (voorgedrukte foto of een eigen tekening, kaart, foto) en gebed versterkt de intensiteit. Op de versozijde van elk gebed zijn er heel wat suggesties te vinden van mogelijke componenten, Jezus- en/of Godsbeelden, Bijbelverhalen en rituelen. Op die versozijde vind je bij elk gebed ook een QR-code.

Die geeft toegang tot extra didactische ondersteuning online. Zo zijn er filmpjes waarin alle gebeden auditief-visueel ondersteund worden met gebarentaal. De gebeden werden ook ingesproken, zodat de kinderen ze zelf kunnen beluisteren. Dat kan de betrokkenheid van de kinderen verhogen bij het participerend bidden. Per gebed vind je één of meerdere extra foto's online, die je kunt afprinten, in het lege hoesje stoppen en gebruiken bij het bijbehorende gebed.

We hopen dat God, heb je even? Ik wil je iets vertellen! ook uw godsdiensthoekje mag komen verrijken, zodat je samen met de kinderen extra stapjes kunt zetten op de boeiende weg van de katholieke dialoogschool.

An De Clerck
Dienst identiteit en kwaliteit

Affiche advent 'hoopvol uitkijken', Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Op de website van het vicariaat onderwijs van het bisdom Brugge is de [adventsaffiche 'hoopvol uitkijken'](#) beschikbaar.

Vorming 'voorgaan in liturgie en gebed op school'.

In een katholieke dialoogschool is ruimschoots plaats voor vieringen op school. We zien de mogelijkheid van eucharistie vieren tot een brede waaier van verdiepende en bezinnende activiteiten. Dit kan gaan van breed humaan (zonder aparte/nadrukkelijke verwijzing naar een religieuze traditie) tot uitdrukkelijk kerkelijke vieringen, met tussen deze beiden vele gradaties.

Het is de bedoeling om 'in de nabije toekomst' een basisvorming op te zetten voor leraren/directies die zich willen scholen tot 'voorganger in liturgie en gebed op school'. De vorming bestaat uit een theoretisch gedeelte (een aantal inhoudelijke sessies) met concrete aanzetten tot verwerking en praktijk. Bij de start van de vormingsreeks krijgt elke deelnemer een verwerkingsopdracht, die uitgevoerd, besproken en geëvalueerd wordt. **In het tweede trimester van dit schooljaar willen we alle kandidaten samenbrengen die interesse vertonen.** Tijdens de 'inspiratiedag voor pastoraal in de katholieke dialoogschool' (20 september 2019) hebben reeds meerdere personen zich kandidaat gesteld. Wie wil aansluiten stuurt een mail naar rik.depre@katholiekonderwijs.vlaanderen **voor 22 december 2019.**

Christus leeft – open dialoogavond.

Christus vivit (Christus leeft), zo luidt de titel van de aansporing die paus Franciscus publiceerde ter afronding van de synode 'Jongeren, het geloof en het onderscheiden van de eigen roeping', die vorig jaar plaatsvond. Het document herneemt de synodethema's, maar de paus legt daarbij eigen accenten. Christus vivit is een optimistische tekst met oproepen aan de kerkgemeenschap om jongeren een plaats te blijven geven en aan jongeren om zich te engageren. Jongeren houden de Kerk jong, benadrukt de paus.

Link: [wil je 'Christus leeft' bestellen.](#)

Het **vicariaat onderwijs** organiseert een **open dialoogavond** voor alle leraren basis- en secundair onderwijs, opvoeders, personeelsleden, directies, beleidsondersteuners, bestuurders, pedagogisch begeleiders, inspecteurs-adviseurs rooms-katholieke godsdienst, die omtrent deze brochure met elkaar in dialoog willen gaan. Er is professionele begeleiding voorzien op deze avond.

Deze dialoogavond gaat door op **donderdag 5 december** 2019 om **19.00 uur stipt (tot 21.30 uur)** in centrum d'Abdij, Baron Ruzettelaan 435, 8310 Assebroek. Er is onthaal vanaf 18.30 uur. Vooraf inschrijven is noodzakelijk bij: lieve.benoit@katholiekonderwijs.vlaanderen (tegen 29 november 2019).

Christus leeft Christus vivit

Paus Franciscus schrijft **aan de jongeren**
en aan heel het volk van God

Postsynodale exhortatie

Zo is de dialoogavond opgebouwd:

- Een vernieuwde kijk van de wereldkerk op jongeren : evoluties in de kerk betreffende jongerenpastoraal n.a.v. de jongerensynode
- Enkele klemtonen en uitwisseling rond de postsynodale exhortatie "Christus leeft!"
- Het synodaal proces rond jongerenpastoraal, organisatie van luistergesprekken in de scholen
- Gesprek rond jongerenpastoraal in 'onderwijsinstellingen' (zie o.a. nummers 221/222/223 uit de exhortatie)

Onderwijsdebat | Bidden op school?

Met Othman El Hammouchi, Mieke Van Hecke, Gert Jan Geling en Tamarah Benima
Dinsdag 29 oktober 2019, van 20.00 tot 21.30 uur in Pilar Gebouw Y, Pleinlaan 2, Brussel.
[Meer info tref je hier.](#)

Jongerensynode bisdom Brugge opgestart.

In de **pastorale beleidsbrief** van **bisschop Lode Aerts** is **één van de prioriteiten 'investeren in jongerenpastoraal'**. Vooral eer dit concreet uit te werken, willen we naar jongeren en hun begeleiders luisteren en op die manier bouwen aan een pastoraal 'met' jongeren, eerder dan 'voor' jongeren. Dit is ook het grootste aandachtspunt dat weerklonk op de jongerensynode die eind vorig jaar in Rome werd gehouden en in de brief van Paus Franciscus , '**Christus Vivit**', over jongerenpastoraal.

Vanaf eind september 2019 zullen we in ons bisdom een [synodaal proces](#) opstarten (en dit tot oktober 2020), waarbij via 5 pistes zoveel mogelijk jongeren en hun begeleiders hun stem kunnen laten weerklanken. In een van de trajecten zetten we de schijnwerper op onderwijs, meer bepaald op onze secundaire scholen. In een latere fase volgt ook nog het hoger onderwijs. Het uiteindelijke doel is om de beleidsprioriteit uit de beleidsbrief van de bisschop 'investeren in jongerenpastoraal' te concretiseren.

Scholen zullen aangemoedigd worden om **met leerlingen te dialogeren** en om daarna een delegatie af te vaardigen naar het **'festival van de hoop' (29 april 2020)**. Dit is een ontmoetingsmoment in centrum d'Abdij waarop leerlingen kunnen vertolken wat er onder hen leeft. Op het einde van het traject, op 11 november 2020, zullen we een groot ontmoetingsmoment organiseren, een synode, met een afvaardiging van alle partners die we in de diverse trajecten hebben ontmoet.

We hopen heel veel input te krijgen, van veel jongeren te horen wat ze van onze kerk verwachten, wat we voor hen kunnen betekenen, welke opties ze de kerk graag zien nemen de komende jaren. Op al hun vragen zullen we wellicht geen antwoord kunnen geven, maar we garanderen wel om zoveel als mogelijk return te geven en de keuze van concrete beleidslijnen te laten bepalen door de feedback van de jongeren.

Regionale gespreksavonden 'Hoop doet leren' – 100 deelnemers.

'Hoop wordt pas echt geboren, wanneer de wanhoop het hoogst is.'

-getuigenis door Sabrina Stragier-

Maandagavond 23 september was er de eerste regionale avond rond Identiteit. Een 25 – tal deelnemers vanuit alle geledingen van ons onderwijs: leerkrachten, docenten, directies, codi's, pedagogisch begeleiders en inspectie, alsook bestuurders kwamen samen. Alle deelnemers hadden één gemeenschappelijke deler: hun dagelijkse inzet voor de jongvolwassenen van morgen. Een inzet die ze vorm geven vanuit hun gelovig engagement. Engagement die ze wensen te vermenigvuldigen, door het te delen met anderen.

Toonzetter van de avond was Carl Snoeckx, de auteur van het boekje 'Hoop doet leren'. Hij bracht een hoopvol doch realistisch verhaal van kwetsbaar houden van. Houden van onze kinderen en houden van een wereld waarin zij allen de nieuwkomers zijn. Onze kinderen en jongeren van nu groeien op in een wereld van

wij-zij denken. Hoe delen wij hen die wereld mee op verbindende wijze in een taal en een vorm die zij begrijpen?

Een kind vormt zich aan wat de wereld zegt. De belangrijkste wegwijzer van vorming is diegene van ons eigen pedagogisch project, datgene die vanuit onze scholen zelf komt. Ene die radicaal geformuleerd is en eigentijds tegendraads is. Denken we maar aan de confituurpastoraal in een lagere school. Waar allen gastvrij meewerken aan een positieve sfeer door confituur te helpen maken en te bedelen aan mensen in eenzaamheid. Of aan de leuze die in bepaalde hbo5-opleidingen de leerlingen motiveert om een 'R.E.E.' te zijn: respect, empathie en eerlijkheid. Of aan de proefprojecten van inspirerend burgerschap die in bepaalde secundaire scholen worden opgezet. Projecten die de jongeren aanmoedigen om na te denken - in een beweging van 'slow education' - over waar ze voor gaan en wat hun inspiratie hiervoor is. Doorheen sterke vorming bepaalde denkbeelden leren loslaten ... Want als jongvolwassene vormt het kind uiteindelijk zelf de wereld.

Houden van onze kinderen is hen vormen met aandacht voor hun totale persoonlijkheid. Het is de hoop in onze scholen concreet tastbaar maken. Dit vanuit onze religieuze traditie waarvoor de Bijbel als vindplaats van hoop een onuitputtelijke bron is, om net zoals Jezus steeds radicaal voor de hoop te blijven kiezen. Terwijl we met onze beide voeten in de wereld van vandaag staan, in het besef dat godsdienst een belangrijk onderdeel is van deze wereld en veel meer is dan een vak... en er toe doet, net zoals taal, wiskunde en noem maar op.

Het werd een avond van oprecht en inspirerend ont-moeten. Onder begeleiding van Rik Depré – Identiteitscoördinator, Ward Goudenhoofd – ankerfiguur besturen, Filip Defauw – BOS begeleider en An Quaghebeur – bisschoppelijk gedelegeerde onderwijs ging iedereen in kleine groepjes concreet aan de slag. Allen wisselden uit omtrent persoonlijke, professionele en levensbeschouwelijke identiteit... en wat hen daarin verbindt. Hoop doet leren was die avond letterlijk te nemen!

Op het moment dat de wanhoop overal aanwezig is, dat eigenste moment blijft de hoop bestaan en wordt hij alleen maar versterkt. Ik kijk alvast hoopvol uit naar wat de andere twee regionale avonden zullen brengen. Wordt vervolgd!

vervolgavonden

Reeks 1: Pastoraal Centrum De Bron, Marktstraat 88, 8530 Harelbeke

- maandag 9 december 2019 Van 19:00 tot 21:30
- maandag 20 april 2020 Van 19:00 tot 21:30

Reeks 2: Dekenij Diksmuide, Sint-Niklaasstraat 9, 8600 Diksmuide

- maandag 2 december 2019 Van 19:00 tot 21:30
- maandag 27 april 2020 Van 19:00 tot 21:30

Reeks 3: Centrum d'Abdij, Baron Ruzettelaan 435, 8310 Assebroek

- dinsdag 26 november 2019 Van 19:00 tot 21:30
- dinsdag 21 april 2020 Van 19:00 tot 21:30

[meer info](#)

meer info: rik.depre@katholiekonderwijs.vlaanderen – 0490 11 36 13

Praktijkgerichte nascholingen godsdienst in het kleuteronderwijs.

Na 21 jaar met veel enthousiasme als kleuterleidster in de klaspraktijk te hebben gestaan in Brugge, werd ik, Ann Declerck, gevraagd om praktijkgerichte nascholingen te geven over godsdienst in het kleuteronderwijs voor Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Dit doe ik nu reeds 8 jaar vanuit de dienst 'Identiteit en kwaliteit' en in nauwe samenwerking met de inspectie rooms-katholieke godsdienst en de pedagogische begeleiding van alle bisdommen. Ik heb mijn steentje bijgedragen aan de inkanteling van het werkplan rooms-katholieke godsdienst in ZILL. Bij de maandthema's van Leeftocht werkte ik leeftocht voor kinderen uit met concrete ervaringen, bijbelverhalen en rituelen voor jonge kinderen. Ook de uitgave 'God, heb Je even? Ik wil Je iets vertellen! Bidden met jonge kinderen', een nieuwe versie van de al eerder verschenen gebedenklapper, staat vol met praktijkvoorbeelden.

De nascholingen zijn altijd heel praktisch. De nascholingen kunnen aangevraagd worden als personeelsvergadering of studiedagen.

[Nascholingsaanbod 2019-2020](#)

- Op stap met de ZILL bril.
- Praktisch verdiepen van de ontwikkelthema's RKG binnen ZILL.
- Kijk, wat een dik boek, basis bijbelverhalen binnen ZILL
- Kijk, wat een dik boek, wonderverhalen.
- Gewone verhalen als brug naar bijbelverhalen: waardevolle prentenboeken levensbeschouwelijk verdiepen.

- Bidden met jonge kinderen, een waaier van mogelijkheden.
- Diversiteit in de kleuterklas: hoe anders is anders?
- Rituelen beleven met jonge kinderen: een waaier van mogelijkheden.
- RKG-activiteiten binnen een rijk klasmilieu: spel en speelimpulsen ook binnen verschillende speelwerkplekken.

Maak kennis met de 'VISjes':

Vakspecifieke Impulsen op School op de Thomaswebsite.

Wat?

[Vakspecifieke Impulsen op School](#) zijn prikkels over onderwerpen en thema's die verband houden met een specifiek vakdomein en tegelijk een levensbeschouwelijke dimensie hebben.

Doelgroep?

De leerkrachten van basisonderwijs en vakleerkrachten van secundair onderwijs.

Hoe?

In een vast sjabloon wordt het thema aangebracht, met een link naar een geschreven of audiovisuele bron. Aan dit thema worden enkele vragen verbonden die als opstap naar een gesprek kunnen worden gebruikt. De prikkel kan kort of lang uitgewerkt worden.

Doel?

Door regelmatig [VIS-jes](#) uit te gooien kan men in een school via de specifieke vakgebieden het levensbeschouwelijk gesprek op een natuurlijke manier stimuleren en zo de christelijke identiteit op scherp stellen. Zo krijgt de dialoogcultuur vaste voet aan de grond.

Uitsmijter:

[afbeeldingen stille ruimte op school](#) (Duitsland).

Voor meer info bij een bepaald item mag u mij steeds contacteren:
Rik Depré, 0490/11 36 13, rik.depre@katholiekonderwijs.vlaanderen